

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudkyň JUDr. Barbary Pořízkové a Mgr. Daniely Zemanové v právní věci **žalobce: Ing. arch. M. S.**, proti **žalovanému: Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, ve věci nečinnosti správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 5. 2013, č. j. 11 A 168/2012 - 70, a o návrhu žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti,

t a k t o :

- I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností brojí žalobce (dále jen „stěžovatel“) proti shora označenému usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým stěžovateli nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků a kterým byl zamítnut jeho návrh na ustanovení zástupce.

Žalobou podanou k městskému soudu se stěžovatel domáhal ochrany před nečinností žalovaného ve věci stížnosti podané dne 15. 8. 2012. Uvedenou stížností se stěžovatel domáhal provedení kontroly činnosti žalovaného, a to v souvislosti s jeho žádostí o uznání rovnocennosti vzdělání ze dne 9. 6. 2006. Uvedl, že v této věci neobdržel žádnou odpověď, ačkoliv zákonem stanovená lhůta k vyřízení stížnosti již uplynula. Současně stěžovatel požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce.

Městský soud vyzval stěžovatele k osvědčení a prokázání osobních, rodinných, výdělkových a majetkových poměrů, na které stěžovatel reagoval předložením vyplněného formuláře Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků, kopie daňového přiznání za rok 2011 a čestným prohlášením k současné finanční situaci. Městský soud následně žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce usnesením ze dne 17. 12. 2012, č. j. 11 A 168/2012 – 29, zamítl.

Ke kasační stížnosti stěžovatele však bylo toto usnesení rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 3. 2013, č. j. 9 As 3/2013 – 19, zrušeno a věc byla městskému soudu vrácena k dalšímu řízení. Kasační soud se v uvedeném rozsudku neztotožnil s názorem městského soudu, který označil tvrzení stěžovatele o jeho majetkových poměrech jako nevěrohodné a neprokazující, z čeho jsou hrazeny jeho výdaje.

Městský soud proto o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce rozhodl znovu, a to nyní napadeným usnesením. Dospěl k závěru, že u stěžovatele nejsou dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků, neboť v období od června 2012 do dubna 2013 měl čistý měsíční příjem ve výši pohybující se kolem 23 000 Kč, což mu i po úhradě jeho pravidelných výdajů bez větších potíží umožňovalo uhradit soudní poplatek za žalobu ve výši 2 000 Kč. Uvedený pravidelný měsíční příjem mu rovněž umožňoval vytvořit si rezervu na jeho úhradu. Neučinil-li tak, nemůže se následně dovolávat toho, že se mu odpadnutím příjmu ve výši 11 000 Kč měsíčně plynoucím mu od České provincie Tovaryšstva Ježíšova od května 2013 zásadně zhoršila finanční situace. Hodlá-li stěžovatel bránit svá tvrzená práva soudní cestou, lze na něm i z těchto důvodů právem požadovat, aby si k tomu potřebné prostředky zajistil výkonem pracovní činnosti.

Městský soud tak uzavřel, že stěžovatel dle jeho názoru nesplňuje zákonné předpoklady pro přiznání osvobození od soudních poplatků a jeho žádost proto zamítl. Protože u stěžovatele nejsou splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, nemohou být splněny ani podmínky pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Proto městský soud výrokem II. usnesení zamítl i návrh stěžovatele, aby mu byl pro řízení soudem ustanoven zástupce.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné. Poté přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), ověřil přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud na úvod poznamenává, že netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení,

pokračování

znamenalo jen další řetězení téhož problému, vedlo by k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv. K danému srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77 (všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz).

Zdejší soud se však zabýval žádostí stěžovatele o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Dle § 35 odst. 8, věty první, s. ř. s. může být navrhovatel, u něhož jsou dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, ustanoven zástupce, jímž může být i advokát. Z důvodu zamezení řetězení problému zdejší soud neposuzoval, zda jsou u stěžovatele dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, ale zabýval se pouze hodnocením, zda je ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatele v nynějším řízení. Dospěl přitom k závěru, že tomu tak není. Kasační stížnost splnila v rámci daných možností předepsané náležitosti a lze z ní seznat, z jakého důvodu stěžovatel považuje napadené usnesení městského soudu za nezákonné. V dané věci navíc jde o hodnocení otázky, zda jsou či nejsou příjmy stěžovatele dostatečné pro osvobození od soudních poplatků, tedy z podstaty věci o nikoli složitou právní otázku, ale o otázku skutkovou. Všechny tyto důvody svědčí pro závěr, že v nynějším řízení není zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv, proto mu zdejší soud neustanovil zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje jedinou námitku, že městský soud ignoroval jeho žádost o osvobození od soudních poplatků, jakož i jeho návrh na ustanovení advokáta. Usnesení městského soudu proto napadá v celém rozsahu. Namítané pochybení lze dle zdejšího soudu podle obsahu kasační námítky podřadit pod kasační důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud považuje za vhodné nejprve v obecné rovině uvést, že osvobození od soudních poplatků představuje procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. pokud účastník doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků.

Úprava poplatkové povinnosti, resp. osvobození od ní, provedená zákonem o soudních poplatcích, představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Je proto třeba vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Obdobně tomu je i v případě podmínek pro ustanovení zástupce. Vždy je to však žadatel, kdo musí uvést skutečnosti, které osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil, že „*povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.*“ (srov. obdobně např. rozsudek ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 – 81). Soud

tedy z vlastní iniciativy zpravidla nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech žadatele. Hodnotí především informace, které mu žadatel sám sdělí, popř. jej vyzve, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi (srov. rozsudek ze dne 31. 5. 2011, č. j. 8 Afs 50/2010 - 91).

V projednávané věci je přitom nepochybné, že městský soud žádost stěžovatele reflektoval, neboť právě na základě této žádosti vyzval stěžovatele k prokázání jeho osobních, majetkových, rodinných a výdělkových poměrů, a to dokonce opakovaně.

Při posouzení žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků vycházel z čestného prohlášení ze dne 10. 12. 2012, z podání ze dne 2. 5. 2013 a zejména z výpisu bankovního účtu stěžovatele, vedeného u mBank. Z uvedených dokladů lze zjistit, že stěžovatel je od října 2012 zaměstnán u společnosti REI s.r.o., se sídlem Praha 3, Prokopova 12. V listopadu 2012 byla stěžovateli od uvedeného zaměstnavatele vyplacena částka 12 025 Kč, v prosinci 2012 celkem 13 113 Kč, v lednu 2013 částka 12 867 Kč, v únoru částka 11 940 Kč a v březnu 2013 celkem 12 538 Kč. Dále stěžovatel od června 2012 až do dubna 2013 vykonával technický dozor na stavbě pro Českou provincii Tovaryšstva Ježíšova, se sídlem Praha 2, Ječná 2, a za výkon této činnosti pobíral měsíční příjem 11 000 Kč. Za užívání bytu, jehož pronajímatelem je rovněž Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, stěžovatel dle předložených dokladů měsíčně hradí 5 050 Kč; své celkové měsíční výdaje (včetně nájemného) pak stěžovatel vyčíslil částkou pohybující se v rozmezí 11 000 Kč až 14 000 Kč. Stěžovatel je svobodný, nemá žádnou vyživovací povinnost. Nevlastní majetek větší hodnoty. Má závazek vůči svému otci z titulu půjčky ve výši 50 000 Kč; výše splátek a doba splatnosti však nebyla stanovena.

Na základě shora uvedených zjištění dospěl městský soud zcela správně k závěru, že nejsou splněny podmínky pro to, aby stěžovateli bylo přiznáno byť jen částečné osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel měl v období od června 2012 do dubna 2013 čistý měsíční příjem ve výši pohybující se kolem 23 000 Kč, což mu i po úhradě jeho pravidelných měsíčních výdajů bez větších potíží umožňovalo uhradit v plné výši soudní poplatek za žalobu, který v daném případě činí 2 000 Kč.

Soud při rozhodování o osvobození od soudních poplatků přihlíží nejen k majetkovým poměrům žadatele, ale také k výši soudního poplatku. Při hodnocení majetkových poměrů žadatele je třeba zohlednit nejen výši jeho příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale rovněž i jeho možnosti si tyto prostředky opatřit. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo. Osvobození od soudních poplatků je proto možno přiznat pouze osobě, která objektivně není schopna soudní poplatek zaplatit a nemá jinou možnost, jak se domoci svých práv než cestou soudní. Vždy je však nutno přihlížet i ke konkrétním možnostem žadatele opatřit si finanční prostředky. Zhodnocení všech rozhodných okolností, které vypovídají o poměrech žadatele, je věcí úvahy soudu a promítá se do jeho závěru, zda je žadatel s ohledem na své poměry schopen zaplatit soudní poplatky.

pokračování

Nejvyšší správní soud konstatuje, že městský soud se majetkovými poměry stěžovatele podrobně zabýval a jeho aktuální majetkovou situaci ve vztahu k výši soudního poplatku důsledně vážil a postupoval tak zcela v intencích ustálené soudní judikatury. Na základě komplexního posouzení potom městský soud dospěl k závěru, že důvody pro osvobození od soudních poplatků nejsou dány, neboť stěžovatel měl v období od června 2012 do dubna 2013 čistý měsíční příjem ve výši pohybující se kolem 23 000 Kč, což mu i po úhradě jeho pravidelných měsíčních výdajů bez větších potíží umožňovalo uhradit v plné výši soudní poplatek za žalobu, který v daném případě činí 2 000 Kč.

S těmito právními závěry se Nejvyšší správní soud plně ztotožňuje. Zdejší soud v žádném případě nehodlá nijak zlehčovat finanční situaci stěžovatele, která je jistě ztížená i problémy s nalézáním pracovního uplatnění, nicméně za dané situace neshledal v hodnocení majetkových poměrů městským soudem ve vztahu k nároku na osvobození stěžovatele od soudního poplatku žádné pochybení.

Ve vztahu k žádosti o ustanovení zástupce správně uvedl již městský soud, že podle ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. lze ustanovit navrhovateli zástupce, kterým může být i advokát, pokud jsou splněny předpoklady, aby navrhovatel byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Z uvedeného ustanovení vyplývá přímá návaznost splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. na možnost ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. Jak Nejvyšší správní soud uvedl ve svém rozsudku ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, *„přiznané osvobození od soudního poplatku je výchozím předpokladem pro prominutí dalších nákladů řízení. (...) Stejně tak jako osvobození od soudních poplatků, tak i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků tak vylučuje i právo na bezplatné zastoupení.“* Vzhledem k tomu, že městský soud neshledal podmínky pro osvobození stěžovatele od soudních poplatků, nebyla splněna ani podmínka pro ustanovení zástupce soudem ve smyslu § 35 odst. 8 s. ř. s.

S ohledem na vše výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. Stěžovatel, který neměl v řízení úspěch, nemá ze zákona právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalovanému pak žádné náklady řízení nad rámec jeho úřední činnosti nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 1. srpna 2013

JUDr. Radan Malík
předseda senátu